

Planinska paša

Za začetek planinske paše je, tako kot danes tudi včasih, veljalo obdobje ob koncu meseca maja. Takrat so živino gnali iz hlevov v višje ležeče rovte in pašnike. Paša je trajala do septembra, natančnejši datum pa je narekovalo vreme. Če je bila jesen lepa in topla, so živino prignali domov okoli 20. septembra, vedno pa se je paša končala pred 1. oktobrom. Ata Burjovc se spominja najbolj zgodnje pomladi v letu 1919, ko so gnali živino na pašo že 5. maja. Nemalokrat pa se je zgodilo, da jih je spomladi presenetil novozapadli sneg.

Za kmete je bila planinska paša včasih predraga, zato si niso mogli privoščiti, da bi vso živino dali v skupno, to je v jeseniško planino. Živina je bila tako bolj razkropljena kot danes.

Živali so se pasle po rovtih in pašnikih, ki so pripadali posameznim kmetijam. Tako sta Burjovc in Martinc pasla skupaj na Martinčevem rovtu, Zakamniki so pasli doma, Štruklovi in Kajžarji so pa tudi pasli pri Martincu, zadnji predvsem zaradi sorodstvenih vezi. Pogačarji so peljali živino na planino k Markelnu, ki je bila v skupni lasti z Šimnovčevimi. Na planine so sicer jemali tudi živino z drugih kmetij, nikoli pa niso pasli na tako visokih območjih kot danes, saj tudi jeseniška planina ni imela veliko živali. Pastirji, ki so skrbeli za živino, so bili plačani z obleko, kakšnim parom čevljev in nekaj malega v denarju. Pri Martincu in pri Burjovcu je nekaj časa pasel Ciril Lipovec, ki je zrasel pri Martinčevih, kjer je imel strica in botra. Kar deset let je tam pasla še Reza, ki je živela v današnji Erlahovi hiši na Žerjavcu.

Pastirsko življenje je bilo revno. Živeli so v lesenih kočah, opremljenih le z ognjiščem in pogradom za spanje. Ker so bile lesene, je bila med vojno večina koč požganih. Iz kmetij so dnevno hodili v planine po mleko, smetano in skuto. Sirili pa niso nikoli. Za molžo so imeli pastirji poseben sodček z ročajem pri strani, ki so ga imenovali golida.

Zaradi pomanjkanja denarja, živine navadno niso zavarovali, tako da zavarovalnice od kmetov niso imele dobička. Posledica so bili požigi kmetij, od katerih jih je kar nekaj pogorelo do tal. Živali so vseeno poizkušali zavarovati tako, da so jih škropili z »žegnano« (blagoslovljeno) vodo, zvečer molili rožni venec in s tem odganjali nesrečo. Življenje je bilo težko, zato pastirji niso poznali niti posebnih iger niti praznikov. Predvsem so skrbeli za živino, delali in skušali preživeti.

Čreda ovac pri Kadilnikovi koči na Golici (Gornjesavski muzej Jesenice)